

Av.Zühal S RKEC O LU DÖNMEZ
Av.Berfin KÖKALAN
Bestekar Sk. No-49/5 Kavaklıdere/ANKARA
Tel: 312 4661814; Fax :312 4269986

Yürütmenin Durdurulması Talebidir.

DANI TAY BA KANLI INA

DOSYA NO: E.2023/

DAVACI : TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Ba kanlı ı
Karanfil Sk. No:28/12 Kızılay/ANKARA

VEK L : Av. Zühal S RKEC O LU DÖNMEZ

DAVALI : Tarım ve Orman Bakanlı ı
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı, No: 161, 06800, Çankaya/ANKARA

Y. TAR H : 14/09/2023

KONUSU : 14/09/2023 tarih 32309 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlü e giren Tarımsal Üretimin Planlanması Hakkında Yönetmelik'in öncelikle tümünün iptali, bu talebimiz kabul edilmedi i takdirde 4. Maddesinin (b), (k), (o) ve (r) fıkralarının; 5., 6., 7., 9., 13., 15., 17., 20. ve 21. maddelerinin yürütmesinin durdurulması ve iptali talebidir.

AÇIKLAMALAR VE PTAL NEDENLER

1-) Dava konusu Tarımsal Üretimin Planlanması Hakkında Yönetmelik 14/09/2023 tarihinde yürürlü e girmi tir. 5488 sayılı Tarım Kanununun 7.maddesine dayanılarak hazırlanYönetmelik; bitkisel üretim, hayvansal üretim ve su ürünleri üretiminde tarım havzası veya i letme bazında üretimin planlanmasına esas i ve i lemleri kapsamaktadır.

Yönetmelik Tasla ı hakkında müvekkil Oda görü ü Davalı Bakanlı a gönderilmi tir.

Mevzuat hazırlama tekni i açısından; 5488 sayılı Tarım Kanunu'nda yapılacak de i tiklerin ilgili Komisyonlarda görü ülmesi ve Meslek Odasının en azından bu a amada TBMM'de görü ünün alınması gerekirken, "Torba Yasa" mantı ıyla Yönetmelik Tasla ının dayana ı olan 7442 sayılı "Orman Kanunu ve Bazı Kanunlarda De i tiklik Yapılmasına Dair Kanun"un yasala ma sürecini ve içeri ini do ru bulunmadı ı; 7442 sayılı Kanun ile 5488 sayılı Tarım Kanunu'nun 7. maddesinde yapılan de i tiklikle tarımsal üretimin planlanması, gıda güvencesi ve güvenli inin temin edilmesi, verimlili in artırılması, çevrenin korunması ve sürdürülebilirli in tesis edilmesi gibi gerekçelerle; Bakanlıkça belirlenen bitkisel üretim, hayvancılık ve su ürünleri ürün veya ürün gruplarının üretimine ba lanmadan önce Bakanlık'tan üretim için izin alma zorunlulu u, Bakanlık tarafından belirlenen ürünlerin sözleşmeli olarak üretiminin zorunlu hale getirilmesi, istenilen ürünü ekmeyene yönelik cezai

yaptırımlar, ekilmeyen toprakların Bakanlıkça kiraya verilmesi, çiftçiler için mevcut ÇKS dı ında yeni bir kayıt sistemi olu turulması gibi düzenlemelerin çok ciddi sorunlar içerdi i; görü ü bildirilmi tir.

2-) 5 Nisan 2023 tarih ve 32154 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan 7442 sayılı “Orman Kanunu ve Bazı Kanunlarda De i iklik Yapılmasına Dair Kanun” ile 5488 sayılı Tarım Kanunu`nda de i iklikler yapılmı tır.. 7442 sayılı Torba Yasada; Tarım ve Orman Bakanlı ı tarafından tarımsal üretim planlaması yapılması, Bakanlıkça belirlenen bitkisel üretim, hayvancılık ve su ürünleri ürün veya ürün gruplarının üretimine ba lanmadan önce Bakanlık’tan üretim için izin alma zorunlulu u, Bakanlık tarafından belirlenen ürünlerin sözleşmeli olarak üretiminin zorunlu hale getirilmesi, istenilen ürünü ekme-yene yönelik kademeli cezai yaptırımlar uygulanması, sözleşmeli üretimde anla mazlıklarda dava öncesi zorunlu arabuluculuk sistemine geçilmesi, ekilmeyen arazilerin Bakanlıkça kiraya verilmesi, çiftçiler için mevcut Çiftçi Kayıt Sistemi (ÇKS) dı ında yeni bir kayıt sistemi olu turulması gibi düzenlemeler yer almı tır.

5488 sayılı yasada de i iklik yapan 7442 sayılı yasadaki de i iklikleri dayanak alan, Dava konusu “Tarımsal Üretimin Planlanması Hakkında Yönetmelik”, Tarım ve Orman Bakanlı ı tarafından 14 Eylül 2023 tarihli ve 32309 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanmı tır.

Taslak görü meleri sonrası yayınlanan dava konusu Yönetmelik kapsamında, 5488 sayılı Tarım Kanunu’nun 7. maddesini de i tiren 7442 sayılı Yasanın 2. maddesi öyledir:

Madde 2- 18/4/2006 tarihli ve 5488 sayılı Tarım Kanununun 7 nci maddesi a a ıdaki ekinde de i tirilmi tir. “Madde 7- Tarım sektörü ile ilgili politikaların tespit edilmesi, planlanması ve koordinasyonu ile ilgili kurum ve kurulu larla i birli i yapılarak uygulanmasında Bakanlık yetkilidir.

Tarımsal üretimin planlanması, gıda güvencesi ve güvenli inin temin edilmesi, verimlili in artırılması, çevrenin korunması ve sürdürülebilirli in tesis edilmesi için Bakanlıkça belirlenen ürün veya ürün gruplarının üretimine ba lanmadan önce Bakanlıktan izin alınır. Bakanlık, arz ve talep miktarı ile yeterlilik derecesini dikkate alarak hangi ürün veya ürün gruplarının üretilece i ile tarım havzası veya i letme bazında asgari ve azami üretim miktarlarını belirler.

Bu maddenin ikinci fıkrasına aykırı faaliyette bulunanlardan;

a) Bu maddenin ikinci fıkrasına aykırı faaliyette bulundu u ilk kez tespit edilenler, bu madde hükümlerine uygun ekinde faaliyet göstermeleri için Bakanlık tarafından yazılı olarak uyarılır.

b) Bakanlık tarafından yazılı olarak uyarılan ancak uyarı tarihinden itibaren 12 ay içerisinde bu maddeye uygun faaliyette bulunmayanlar, uyarı tarihinden itibaren be yıl süreyle hiçbir destekleme programından yararlandırılmazlar.

c) Bu fıkranın (a) ve (b) bentlerine göre i lem tesis edilen ancak bu maddenin ikinci fıkrasına aykırı olarak bir sonraki takvim yılında da faaliyette bulundu u tespit edilenlere, ürün grubuna göre bu faaliyetten elde edilecek yıllık brüt hasılasının yüzde birinden be ine kadar idari para cezası verilir.

ç) Çok yıllık üretim faaliyetlerinde yazılı uyarı ve destekten yararlandırmama i lemlerinin tesis edilmesine ra men bu maddenin ikinci fıkrasına aykırı olarak üretime devam edenlere, aykırı faaliyette bulundu u tespit edilen her yıl için bu faaliyetten elde edilecek yıllık brüt hasılasının yüzde birinden be ine kadar idari para cezası verilir.

dari para cezasının hesaplanmasına esas brüt hasıla, bir önceki takvim yılında Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayımlanan üretimin yapıldı ı il genelinin ortalama verim de eri ile rayiç fiyat dikkate alınarak hesaplanır. Türkiye İstatistik Kurumu tarafından verim de eri yayımlanmayan ürünlerin ortalama verim de eri Bakanlık l Müdürlü ünçe belirlenir.

Bu maddede yer alan idari yaptırımlar mahalli mülki amir tarafından uygulanır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle belirlenir.”

Yasada, “Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle belirlenir.” denmesine rağmen, Yasada belirtilen bu maddenin ikinci fıkrasına aykırı faaliyette bulunanlara kademeli cezai yaptırımların belirlenme ve uygulama esaslarının Yönetmelikte yer almadığı görülmektedir. Çiftçi/Üretici, belirlenen yeni kurallara uymazsa bina gelecekleri/cezai yaptırımları Yönetmelikte görememektedir. Kontrol baskınlı 19. Maddenin 3. Fıkrasındaki “ İlçe müdürlükleri tarafından, her üretim yılında tarım işletmelerinin kontrolü sağlanarak, 5488 sayılı Kanunun 7 nci maddesine aykırı faaliyette bulunanlar tespit edilir, idari yaptırımların uygulanması için mahalli mülki amire sunulur.” hükmünün açılması gerekirdi.

Öncelikle, Yönetmelik bu yönüyle düzenlemede “eksik düzenleme” içermekte olup, normlar hiyerarşisi bakımından Yönetmeliğin tümüyle iptal edilmesi gerekmektedir.

3-) Dava konusu Yönetmeliğe esas 5488 sayılı Tarım Kanunu’nun Geçici 2. maddesindeki 7442 sayılı Yasanın 4. maddesi şöyledir: Madde 4- 5488 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesinde yer alan “bitkisel üretimle ilgili destekleme ödemelerinde çiftçi kayıt sistemi” ibaresi “destekleme ödemelerinde Bakanlıkça belirlenen kayıt sistemleri” şeklinde değiştirilmiştir.

Maddenin gerekçesi şöyledir; “Madde ile 5488 sayılı Tarım Kanununun geçici 2 nci maddesinde yer alan “Entegre idare ve kontrol sistemi oluşturuluncaya kadar üreticilere yapılacak bitkisel üretimle ilgili destekleme ödemelerinde çiftçi kayıt sistemi esas alınır.” hükmünün değiştirilerek %60’larda bulunan Çiftçi Kayıt Sistemine kayıtlılık oranı dolayısıyla destekleme sistemi için yeterli veriyi temin edemeyen Çiftçi Kayıt Sistemi’nin, Tarım ve Orman Bakanlığıınca hazırlanarak uygulamaya konulmuş olan diğer kayıt sistemleriyle de ikame edilmesi öngörülmektedir.”

TARIMLİ projesi sonrası günümüzde Tarım ve Orman Bakanlığı’nda resmi olarak var olan birbiriyle bağlantısız kayıt sistemleri mevcuttur; A1 Takip Sistemi, Bakanlık Süt Kayıt Sistemi, Bitki Karantinası Kayıt ve Takip Sistemi, Bitki Karantinası Kayıt ve Takip Sistemi–Mobil, Bitki Koruma Ürünleri Takip Sistemi, Bitki Pasaportu Kayıt ve Takip Sistemi, Bitki Sağlık Kayıt Sistemi, Büyükbaş ve Küçükbaş Takip Sistemi, Büyükbaş ve Küçükbaş Takip Sistemi–Mobil, CBSK ML K, CBSK ML K2, Çiftçi Kayıt Sistemi (ÇKS), Çiftlik Muhasebesi Veri Akışı (ÇMVA), Damızlık Hayvan Bilgi Sistemi, Doğal Çiçek Soğanları Sistemi, Eczane-Perakende Modülü, ENTEGRASYON, E-Reçete-A1 Takip Sistemi–Mobil, Gıda Güvenliği Bilgi Sistemi, Hayvan Sağlık ve Karantina Sistemi, Hayvansal Yan Ürünler Bilgi Sistemi, Balık Takip Sistemi, Pekböcekçiliği Kayıt Sistemi, Ürün- Hırcat, Ürün Takip Sistemi, Yeni Tarım Uygulamaları Bilgi Sistemi (TUBS), Kanatlı Takip Sistemi, Kedi Köpek Gelincik Takip Sistemi, Kırmızı Et Kayıt Sistemi, Koyun Keçi Takip Sistemi, Lisanslı Depoculuk Desteklemeleri, Mezbaha Takip Sistemi, Nitrat Bilgi Sistemi (NB S), Numune Takip Sistemi, Okul Gıdası Onay ve Takip Sistemi, Organik Tarım Bilgi Sistemi (OTB S), Örtü Altı Kayıt Sistemi (ÖKS), Pancar Kayıt ve Karar Destek Sistemi (PAKS S), Piyasa Takip Sistemi, Sertifikalı Tohum Kayıt ve Takip Sistemi, Su Ürünleri Bilgi Sistemi (SUB S), Sağlık Enstitüsü Yazılımı, Takviye Edici Gıdalar Onay ve Takip Sistemi, TAMS S, Tarım Arazileri Değerleme Otomasyonu (TedPORTAL), Tarım Dışı Yetkilendirme ve Toprak Etüt Portalı (TAD Portal), Tarıma Dayalı Hizmetler Organize Sanayi Bölgeleri (TD OSB), Tarımsal Arazi Yönetim Portalı (TAY Portal), Tarımsal Örgütler Takip Sistemi, Tarımsal Üretim Kayıt Sistemi (TÜKAS CBS), Tarımsal Üretim Kayıt Sistemi (TÜKAS), Tek Tırnaklı Takip Sistemi, Tiftik Kayıt Sistemi, **Tohum** Veri Yönetim Sistemi, Toprak, Su, Bitki Analiz Laboratuvarları (TADLAB), TÜF S, Veteriner Laboratuvar Bilgi Sistemi, Yem Hırcat Sistemi, Yem

Kontrol ve Takip Sistemi, Zararlı Takip Sistemi, Di er.

Günümüzde Tarım ve Orman Bakanlığı Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlü ü ile TÜB TAK TÜSS DE i birli inde “Tarım Bilgi Sistemi Uygulamaları Ülke Modeli Fizibilite Çalı ması” Projesi yürütölmektedir. Proje kapsamında gerçekte tirilecek çalı malar ile ölkemizde; tarım alanında makro ve mikro düzeyde do ru ve güvenilir veri temin edilmesi, tohumdan sofraya uzanan tüm zincirin kayıt altına alınması, yıllık izleme ve de erlendirme çalı malarının kurumsal hale getirilmesi, tarım bilgi sistemi uygulamalarının etkin kullanımının sa lanması hedeflenmektedir.

Kayıtlı çiftçi sayısının bilinmedi i ya da bu konuda da mevcut sorunların yıllardır görmezden gelindi i bir ortamda, TZOB’a göre 2023 yılında 5.1 milyonu a kın kayıtlı çiftçinin oldu u, yasa teklifinde ÇKS’ye kayıt oranının 22 yıldır uygulamada olan Çiftçi Kayıt Sistemi (ÇKS)’nin neden ba arısız oldu u sorgulanmadan ve ba arısızlı ın nedenleri kamuoyuyla payla lmadan, yerine yeni belirsizleri içerecek ekilde bundan sonra Bakanlıkça belirlenecek “belirsiz kayıt sistemi”nin getirilecek olması ciddi sorunlar do uracaktır.

Mülkiyet hakkını do rudan ilgilendiren bir konuda, Yönetmelikte henüz tanımlanmamı belirsiz bir kayıt sisteminin yer alması, do uraca ı belirsiz sonuçlar itibarıyla hukukun temel ilkelerine aykırı olup, Yasadaki mevcut maddenin ve Yönetmelikteki “Tanımlar ve kısaltmalar” ba lıklı 3. maddenin “b) Bakanlık kayıt sistemi” bendinin iptal edilmesini talep ediyoruz.

Güncel ve do ru veri olmadan sa lıklı planlama yapılamaz. Ölkemizde 2001 yılına kadar yapılan tarım sayımları politika yapıcılar, karar vericiler ve bilim insanları için önemli veriler sunmaktaydı. Kalkınma Planları ve Tarım uraları dahil tüm resmi belgelerde “Genel Tarım Sayımı yapılacaktır” hedefi ortaya konulsa da güncel sayımın yapılmaması nedeniyle, 2023 yılında mevcut verilerle tarımsal üretim planlaması yapılamaz.

Tarım ve Orman Bakanlığı Tarım Reformu Genel Müdürlü ü ile Türkiye statistik Kurumu (TÜ K) arasında “Genel Tarım Sayımı” yapılmasının 2024-2025 yıllarını kapsayan dönem içerisinde yürütölmesini içeren Protokol, 22 Eylül 2023 tarihinde imzalandı.

TÜ K’e göre; Tarım Sayımı’nın iki a amada yürütölmesi planlanmakta olup birinci a amada sayımda kapsanacak kitlenin tespitine yönelik altlık çalı maları tamamlanacak, ikinci a amada ise sayıma ili kin de i kenler için veri derlenecektir. Tarımsal i letmelere ili kin arazi ve hayvan varlı ı gibi temel konularda tam sayımla; i gücü, sulama, tarımsal alet ve makine gibi di er konularda ise örnekleme yoluyla veri derlenmesi planlanmaktadır.

(https://www.tuik.gov.tr/Kurumsal/Haber_Detay?id=9951)

Tarım ve Köyi leri Bakanlığı’na göre; genel tarım sayımıyla planlı ve sözleşmeli üretim gibi uygulamalar tarım politikalarının odak noktasını olu turacak, bunlarla proje ve hedeflere de yön verilecektir.

(<https://www.tarimorman.gov.tr/Haber/6022/Tarim-Ve-Orman-Bakani-Yumakli-Tarim-Sayimi-Icin-Ilk-Adimin-Atildigini-Acikladi>)

Tarıma ili kin güncel verilerin 2024-2025 yıllarını kapsayan Genel Tarım Sayımı ile belirlenece i bir ortamda, dava konusu yönetmelik kapsamında tarımsal üretim planlamasının önceden yapılması yeni sorunlara yol açacaktır.

Tarım ve Orman Bakanı brahim YUMAKLI, bir röportajında sürenin uzayabileceğini u sözlerle belirtmiştir; “Tarım sayımı en geç 2026’da bitecek. Dediğim gibi TÜRK bir doğrulama yapacak. Mesela bizim kayıtlarımızda ekilmeyen arazisi miktarı 776 bin hektar. TÜRK buna bakıp evet doğru yada hayır daha fazla yada daha az diyecek. Ben ona buradaki veri setimi vereceğim. Ama o diğer bakanlıkların verisinden de yararlanacak. Metodu kendisi belirleyecek.” (<https://www.tarimdunyasi.net/2023/11/02/tarimsal-planlamanin-amiral-gemisi-hububat-ve-yagli-tohumlar-olacak/>)

Bu somut gerekçelerle, planlamaya esas sağlıklı ve güncel veriler olmadan, olması için resmi olarak yeni somut bir çalışma yürütülürken, acele ve sağlıklı bir şekilde uygulamaya geçilecek olması nedeniyle telafisi mümkün olmayacak ciddi olumsuz etkiler ortaya çıkmaması için, Yönetmeliğin “Yürürlük” başlıklı “Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.” hükmünü içeren 21. maddesinin iptalini talep ediyoruz.

Yönetmelikte “Kurulun oluşumu, görevleri, çalışma usul ve esasları” başlıklı 6. madde ile “Teknik komite oluşumu, görevleri, çalışma usul ve esasları” başlıklı 7. Madde farklı karar alma mekanizmaları içermektedir. İl bünyesindeki Teknik Komiteler ile Bakanlık bünyesindeki Kurul arasındaki bağlantı sorunludur.

Yönetmeliğe göre; Tarımsal üretimin öngörülebilir ve yönetilebilir olmasını temin etmek amacıyla Bakan tarafından görevlendirilecek bakan yardımcısı başkanlığında; Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürü, Bitkisel Üretim Genel Müdürü, Devlet Su İşleri Genel Müdürü, Hayvancılık Genel Müdürü, Bakanlık Strateji Geliştirme Başkanı, Tarım Reformu Genel Müdürünün üyesi olduğu Tarımsal Üretimin Planlanması Kurulu oluşturulur. İhtiyaç duyulması halinde Kurul toplantılarına katılmasında yarar görülen kurum ve kuruluşlar, üniversiteler, ürün konseyleri, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör kuruluşlarından Kurula temsilci davet edilebilir. Kurul, başkanın çağrısı üzerine yılda en az iki kez salt çoğunluk ile toplanır. Kurul kararları, toplantıya katılanların oy çokluğu ile alınır. Oyların eşitliği halinde başkanın oyu yönünde karar alınması sayılır. Kurul kararları, Bakan onayı ile yürürlüğe girer.

Kurul, başkanın çağrısı üzerine yılda en az iki kez toplanacak. Kurul kararları, toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile alınacak. Oyların eşitliği halinde başkanın oyu yönünde karar alınması sayılacak. Kendisini atayan Bakana karşı oy kullanacak bir birim yöneticisi olmayacağı gerçeği karşısında bu haliyle Kurul, emredilenin dışına çıkamayacak ekilsel ve işlevsiz bir yönetim modelidir.

Kurulda oylama ile karar verme yöntemi kadar Kurul yapısı da sorunludur. Kesin karar verici üst karar organı olarak getirilen Tarımsal Üretim Planlama Kurulu’nun sadece Bakanlık içi birim temsilcilerinden oluşması, gerek tespit eden, gerek planlayan, gerek destekleyen, gerekse sorun çıkması halinde tahkim olarak karar veren bir kurumsal işlevi ile gerçekçi ve işlevsel bir tarımsal üretim planlaması yapılamaz.

“İhtiyaç duyulması halinde Kurul toplantılarına katılmasında yarar görülen kurum ve kuruluşlar, üniversiteler, ürün konseyleri, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör kuruluşlarından Kurula temsilci davet edilebilir.” hükmü, tümüyle keyfi uygulamalara açıktır.

Dava konusu Yönetmeliğin 7. maddesinde il bünyesinde Teknik Komiteler kurulacağı belirtilmektedir. Teknik komite oluşumu, görevleri, çalışma usul ve esasları

Madde 7- (1) l bünyesinde Valilik oluru ile teknik komite olu turulur. Teknik komite; vali yardımcısı ba kanlı ında a a ıdaki üyelerden olu ur:

a) Bakanlık il müdürü.

b) Bakanlık il müdürlü ünden tarımsal üretimden sorumlu en az üç ube müdürü ve tarımsal üretim planlama birim sorumlusu.

c) Bakanlık ara tırma enstitüsünden, ilde enstitü bulunmaması durumunda en yakın ara tırma enstitüsünden bir temsilci.

ç) Devlet Su leri Genel Müdürlü ünün ilde bulunan yetkili bir temsilcisi.

d) Büyük ehirlerde büyük ehir belediyesinden, di er illerde il özel idare genel sekreterli inden yetkili bir temsilci.

e) lde bulunan ziraat, veterinerlik ve su ürünleri alanında faaliyette bulunan fakültelerden birer ö retim üyesi.

f) Ziraat odasından yetkili bir temsilci.

g) Ticaret borsasından yetkili bir temsilci.

) l genelinde bitkisel üretim, hayvancılık ve su ürünleri alanlarında faaliyet gösteren en fazla üyeye sahip üretici birli i, yeti tirici birli i, kooperatif veya derneklerden her bir faaliyet alanı için bir ki iden fazla olmamak üzere en fazla üç temsilci.

Teknik Komite üyeleri arasında Bakanlık yerel birimleri yanında, üniversite, büyük ehir belediyesi, il özel idaresi, ziraat odası, ticaret borsası, üretici birli i, yeti tirici birli i, kooperatif, dernek temsilcilerinin yer alması olumludur.

7. maddenin 3. bendine göre; “Teknik komite, ba kanın ça rısı üzerine salt ço unluk ile toplanır. htiyaç durumuna göre yeter sayıda toplantı yapar. Toplantılarda teknik komite kararları, toplantıya katılanların oy çoklu u ile alınır. Oyların e itli i halinde ba kanın oyu yönünde karar alınmı sayılır.” Metinde yer alan “ htiyaç durumuna göre yeter sayıda toplantı yapar” ifadesi mu lak olup, rutin toplantı zamanlarının belli olması gerekir.

ldeki Teknik Komite üyeleri arasında yer alan Bakanlık yerel birimleri, üniversite, büyük ehir belediyesi, il özel idaresi, ziraat odası, ticaret borsası, üretici birli i, yeti tirici birli i, kooperatif, dernek temsilcileri yapısının; Bakanlık bünyesindeki Tarımsal Üretim Planlaması Kuruluna da ta nınması gerekirdi. Yerelde katılımcı, Merkezde bürokratik karar mekanizmaları sorunlu bir yapıdır. Tarımsal Üretim Planlaması Kurulu yapısı ihtiyaç duyulması halinde de il, sektörün bile enleri olan Ziraat Odaları, Ziraat Mühendisleri Odası, Tarımsal Kooperatifler, Üniversiteler, Ticaret Oda ve Borsaları, Üretici Birlikleri, hracatçı Birlikleri, Ürün Konseyleri gibi kurum ve kurulu temsilcilerinin sürekli üye olacak ve oy kullanma hakkı olacak ekilde olu turulması gerekmektedir.

Üreticilerin ve örgütlerinin “tarımsal üretim planlaması”nda kendilerinin söz hakkı olmadan bürokratik ekilde belirlenecek sistemine kayıt olmak, belirlenen takvim do rultusunda ba vuru yapmak, sonucu beklemek, farklı uygulama halinde cezaya u ramak dı ında karar süreçlerine dahil edilmedi i bir modelin ba arılı olma olasılı ı yoktur.

Bu gerekçelerle; “Tanımlar ve kısaltmalar” ba lıklı 4. maddenin “k) Kurul: Bu Yönetmeli in 6 ncı maddesine göre kurulan Tarımsal Üretim Planlanması Kurulunu”, “r) Teknik komite: Bu Yönetmeli in 7 nci maddesine göre ilde kurulan üretim planlaması teknik komitesini” fıkralarının; “Görevli birimler” ba lıklı 5. Maddenin; “Kurulun olu mu, görevleri, çalı ma usul ve esasları” ba lıklı 6. maddenin; “Teknik komite olu mu, görevleri, çalı ma usul ve esasları” ba lıklı 7.

maddenin; “ İlçe tahkim komisyonlarının görevleri” ba lıklı 9. maddenin; “Bitkisel üretim izinlerinin verilmesi” ba lıklı 13. maddenin; “Hayvansal üretim izinlerinin verilmesi” ba lıklı 15. maddenin; “Su ürünleri üretim izinlerinin verilmesi” ba lıklı 17. maddenin iptalini talep ediyoruz.

“Tanımlar ve kısaltmalar” ba lıklı 4. maddenin o) bendine göre “Tarım havzaları: Tarımsal faaliyetlerde kullanılmak üzere kendi sınırları içerisinde benzer ekolojik artları taşıyan, birbirinin devamı niteliğinde bulunan, adları ve sınırları Cumhurbaşkanlığı kararı ile belirlenen tarım alanlarını” ifade etmektedir.

Yönetmelikteki Havza tanımı belirsiz ve sorunludur. “Tarım Havzaları Üretim ve Destekleme Modeli” adıyla daha önce Bakanlıkça havza bazlı destekleme sistemine altlık oluşturmak üzere yapılan bilimsel çalışmalar sonucu belirlenen ve sonra da yeniden Bakanlarca değiştirilen 30 adet yerine 541 adet gibi tarım havzaları/alt havzaları yerine, yeni havza tanımının ve sayısının Cumhurbaşkanlığı kararına bırakılması ciddi sorunlar yaratacaktır. Bir ilde yapılan tarımsal üretimin ne kadarının il içinde, ne kadarının il dışında tüketileceği, ne kadarının ihracata gideceği konusundaki verilerin nasıl sağlanacağı ve il üzerinden ülke genelinde planlamaya nasıl ulaşılabileceği konusu açıktır. Ayrıca birden fazla il veya ilçede arazisi veya işletmesi bulunan çiftçiler için yapılacak il/ilçe bazlı değerlendirme, havza bazlı modelde sorunlar yaratacaktır. Havza bazlı destekleme kararları ve desteklerin yönlendiriciliği de geçmişten bugüne yaşanan süreçte sorunları çözmemeye anlamında sorgulanmalıdır. Üretimin yapılacağı havzanın doğal kaynaklar açısından taşıma kapasitesinin nasıl ve kim/ler tarafından belirleneceği açıktır.

Tanımın belirsizliği nedeniyle “Tanımlar ve kısaltmalar” ba lıklı 3. maddenin o) bendinin iptalini talep ediyoruz.

Yönetmeliğin 13. maddesinin 2. bendinde; “Bakanlıkça belirlenen ürün veya ürün gruplarının üretimine başlanmadan önce il/ilçe müdürlüklerinden izin alınır.” denilmektedir.

Ülkemizde bitkisel üretim, parçalı ve küçük aile işletmesine yönelik sistemde yapılmaktadır. Ürün deseni çeşitli ve polikültür yapıdadır. Tarım sektörü beslenme, giyim, yakıt, ilaç-tıbbi ve aromatik gereksinimi karşılaması yanında önemli bir istihdam alanı oluşturur. Bu üretim kapsamında katma değeri yüksek alternatif üretim deseni küçük işletmelerin kendi ihtiyaçlarını karşılaması yanında ülkemizdeki istihdamı desteklemektedir. Tarımsal üretim ve polikültür çeşitli işletmelerden beri sürdürülebilen polikültür üretim yapısının bir parçasıdır. Diğer yandan ülkemizdeki dağlık yapı ve yükseltilere bağlı tescilli bulunmayan mikro iklim özellikleri bulunur. Bu yapıya bağlı küçük üreticilerin desteklenmesi, alternatif üretim kaynaklarının ön plana çıkarılması, küçük üretim modellerinin geliştirilmesi gerekirken, üretim bu madde kapsamında monokültür yapıya sevk edilmektedir. İlgili düzenleme girdi yoğun konvansiyel üretimi öncelerken, yoğun pestisit-girdi kullanımını, büyük üreticilerin desteklenmesinin küçük üreticilerin tarımsal üretim sektöründeki ekonomik yapının dışına atılmasına sebep olacaktır. Bu durum tüketici sağlığının bozulmasına sebebiyet verecektir. Doğal yapıya uygun yöresel üretim deseninin bozulması tek düze, kısıtlı ürün desenine geçilmesine yol açacak, koltuk bandından üretimi yönlendirme ile katma değeri yüksek alternatif ürün çeşitlerinin kısıtlanmasına sebebiyet verecektir.

Yönetmeliğin 13. maddesinin 3. Bendinde; “Ormandan tahsis edilen açlandırma alanları ile 5403 sayılı Kanunda belirtilen dikili tarım arazilerinde asgari tarımsal arazi büyüklüğü altında kalan alanlar hariç olmak üzere en az yüzde altının altında olan **arazilerde** yeni meyve bahçesi tesisine izin

verilmez. Ancak, a a ıda belirtilen artlar kapsamında teknik komite kararıyla belirlenen alanlara, Kurul tarafından onaylanması halinde havza veya i letme bazında izin verilebilir: a) lemeli tarıma uygun olmayan yerler. b) Arazinin bulunduğu en küçük yerleşim birimi olan köy veya mahallede, çayır mera hariç toplam tarım alanının yüzde seksenden fazlasının dikili tarım alanı olduğu yerler.” hükümleri yer almaktadır.

Tarım ve Orman Bakanlığı, Tarımsal Üretim Planlanması Yönetmeliği mevzuatlarına aykırı bir şekilde yazılı talimatla düzenlemiştir. Dava konusu Yönetmeliğin uygulamaya hazır olmadığı her ortamda gündeme gelirken; “%6 e imin altındaki arazilerde meyve bahçesi kurulamayacağına yönelik süre uzatımının uygulanabilmesi için yönetmelik değişikliğinin Resmi Gazete’de yayınlanması gerekirken, davalı Bakanlığının mevzuata aykırı kararı, iptal davasına somut bir kanıttır.

Dava konusu Yönetmeliğin “Geçici hüküm” başlıklı Geçici 1. Maddesinde; “Bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden önce tesis edilmiş dikili alanlardaki çok yıllık bitkiler ile kurulu olan i letmeler için bu Yönetmelik hükümleri uygulanmaz.” hükmü yer almaktadır.

Tarımsal üretim planlaması ülke düzeyinde ve tüm ürünleri kapsayacak şekilde bütüncül olmalıdır. Yönetmelik ile bazı ürünlere istisnalar getirilmesi sorunludur. Ülkemizde özel yasası olan ürünlerdeki planlamada ana sorun yasa olmaması değil, var olan yasaların uygulanmaması sorunudur. Örneğin; 1983 tarih ve 2844 sayılı Fındık Üretim Planlanması ve Dikim Alanlarının Belirlenmesi Hakkında Kanun ve ilgili alt mevzuat gereği, belirlenen il ve ilçelerdeki 1, 2. ve %6’dan daha az e imli 3. sınıf tarım arazilerinde fındıklık kurulmaması ve varsa sökülmesi gerekirken, yasa hükmüne aykırı fındık bahçeleri Orta ve Batı Karadeniz ovalarında halen mevcut olup AR P kapsamındaki projelerle telafi edici ödemelere rağmen alternatif ürüne geçilememiştir, Yasa hükümleri görmezden gelinmiştir. Bu bağlamda etkili önceden yönlendirme yerine zorla üretim planlaması denemesi yeniden değerlendirilmelidir.

Dava konusu Yönetmeliğin “İlçe tahkim komisyonlarının görevleri” başlıklı 9. maddesine göre; Tahkim komisyonları, bu Yönetmelik hükümlerinin uygulanmasında ortaya çıkan ihtilaflı konuların çözümünde karar almaya yetkilidir.

Çiftçilerle ya nabilecek sorunlarda tek çözüm yerinin Bakanlık birimi olması, yapılmadığındaki ihtilafları yine kendisinin karara bağlaması, hukuk devleti anlayışına aykırıdır. Bu nedenle 9. maddenin iptali gerekmektedir.

Sonuç Olarak; Müvekkil Oda, kurulduğu 1954 yılından bugüne her zaman her ortamda “Tarımsal Üretim Planlaması hemen ya ama geçmeli” demiştir. Tek başına Tarımsal Üretim Planlaması yapılamaz. Anayasanın 44., 45., ve 166. maddeleri ile çıkarılması konuya/ürüne özel Yasalar dikkate alınarak, üretimde kendimize yeterli imizi sağlamak için örgütlü üretici ve tüketiciyi koruyucu Tarımsal Üretim Planlaması, mutlaka tarımsal üretim alanlarımızı koruyan Arazi Kullanım Planlaması, iklim etkisi ve verimlilik artışı boyutunda Sulama Planlaması, bilimsel bilgiyi üretici ile buluşturmayı sağlayacak Etilim- Stihdam Planlaması ile birlikte ya ama geçirilmelidir.

Ülkemizde tarımsal destekler mevcut Tarım Kanunu’nda da yer alan politika amaçlarını karılamaktan uzak kalmıştır. Ancak bu, tarımın planlanmasında zora dayalı araçları kullanmayı değil, destekleme araçlarının neden hedeflere ulaşmada yetersiz kaldığının analizini gerektirir.

Yasada yapılan değişiklikler ve Yönetmelik, üretimin yapısal sorunlarına bilimsel bakan

ve destek etki analizleriyle desteklerin amacına ulaşma durumunu sürekli sorgulayan yönlendirici orta-uzun vadeli destekleme araçları yerine, rızadan çok, zora dayalı yönetim anlayışının tarımsal üretim üzerindeki bir yansıması olup, özellikle ülkemizde yaygın küçük aile işletmeciliğini ve tüm çiftçilerin karar alma özgürlüğünü ortadan kaldırma riskini içermektedir.

Yönetmelik, Müvekkil ODA'nın savunduğu katılımcı planlama anlayışla örtüşmeyen ve çelişen, uzun vadeli somut yönlendirici uygulamalar yerine, kamu zoruyla küçük ve orta üreticiyi belli kesimlerin/ işletmelerin özel çıkarlarına mahkum bırakan, Bakanlığın mevcut altyapısı ve personel yapısı ile yapılamayan ama geçirilmesi son derece güç olan, pilot bölge denemesi yapılmadan ülke düzeyinde yapılamayan ama geçirilmesi halinde çok ciddi sorunlar ve sonuçlar doğuracak içeriktedir.

Üretim ortamını iyileştirme, girdi maliyetlerini düşürme, destekleri 5488 sayılı 21. maddesi gereği yeterli ve zamanında ödeme ortamı oluşturmadan, kâr edemediği için üretimden çekilmeye mahkum bırakılan ve üretimi belli yıllar ya da sürekli bırakan çiftçiyi cezai yaptırımlar ile üretimde tutma olanağı yoktur.

Güncel verilerin olmadığı ve kurumsal altyapının yetersiz olduğu bir ortamda, sözleşmeli üretimi zorunlu kılacak şekilde, üretim için cezai yaptırımlar ekinde bir dizi izin mekanizmasına dayalı tarımsal üretim planlaması modeline geçilmesi, çiftçilerin üretim ortamını iyileştirilmezse üretim alanlarını terk etme sürecini hızlandıracak, tarladaki girdiden raftaki ürüne kadar her süreci büyük işletmelerin yönlendireceği tekelci bir işletme tarımı modelini gündeme getirecektir.

Yönetmelik ile endüstriyel tarım ve monokültür ürün deseni öncelenip ürün çeşitliliği masa başından kısıtlanmaya çalışılmaktadır. Özendirici ve destekleyici çalışmaya yerine yasakçı ve baskıcı bir bakanlık uygulamasına geçilmek istenmektedir. Yönetmeliğin bu haliyle uygulanması durumunda tarımsal üretimde istihdam edilen, tarımsal üretim kültürü içinde iyi kötü geçimini sağlayan çiftçiler ve üreticiler ait olduğu kırsal dümana tınarak, kentlerde atıldığı gücüne ve işsizliğe terk edilecektir. Bakanlığın görevi yasaklamak değil kooperatif örgütlenmesini ve ürün çeşitliliğini desteklemek olmalıdır. Bu yönetmelik ile monokültür tarımın desteklenmesi sonucu zirai ilaç ve gübre dahil daha fazla tarımsal girdi kullanılacaktır. Bu yönetmelik toplumun ekolojik polikültür tarımla üretilen güvenli gıda ihtiyacını hiçe sayıp zehirlenmesine katkı sağlamaktadır.

4-) 7472 sayılı Ziraat Yüksek Mühendisliği Hakkında Kanununun 2. maddesine göre Ziraat yüksek mühendisleri mesleki eğitim veya ihtisas sahaları dahilinde olmak üzere ara tırma, ıslah, yetiştirme, toprak muhafaza, zirai mücadele, ziraat alet ve makinaları, bahçe mimarisi, toprak tasnifi, toprak, su, gıda, yem, kimyevi gübre, nebat tahlilleri, teknoloji, zootekni, zirai ekonomi gibi bilimlerin zirai hizmet ve faaliyetlerde bulunmaya, lisans aldıkları veya ihtisas yaptıkları sahalara ait keşif, plan ve projeleri hazırlamaya ve tatbik etmeye, bütün bu sahalarda gerekli kontrol, muayane, ekspertiz, ehliyetlendirme işlerini görmeye, raporlar tanzim etmeye, zirai danışman büroları ve laboratuvarları açmaya, hususi müessese ve işletmeler kurmaya ve idare etmeye veya bunların mesul müdürlüğünü ifaya salahiyetlidirler.

Gene Ziraat Mühendislerinin Görev Ve Yetkilerine İlişkin Tüzük'ün 5.maddesine göre Tarım ürünlerinin yetiştirilmesi, hasadı, toplanması, depolanması, ambalajlanması ve pazarlanması amaçlarında; her türlü hastalık ve zararlılar konusunda teşhis, ilaç ve metod önerisi, mücadele, planlama ve uygulamaların denetlenmesi, gazlama (fümigasyon) gibi faaliyetler ziraat mühendisleri tarafından yürütülür.

Her türlü zirai mücadele ilacıyla parazit ve predatörleri üreten, ithal ve ihraç eden,

depolayan, pazarlayan veya dağıtım faaliyetleri için teknik eleman veya danışman olarak ziraat mühendisi çalışırlar.

Tarım ürünlerinin yetiştirilmesi, hasadı, toplanması, paketlenmesi, depolanması, satışı, ithal ve ihracı, taşıması ve depolanması sırasında uygulanacak her türlü iç ve dış karantina esaslarının saptanması ve uygulanması ziraat mühendislerince yürütülür.

Tarımda kullanılan büyüme düzenleyici ilaç, vitamin, hormon, bakteri gibi kimyasal ve biyolojik preparatların üretimi, ithali, pazarlama ve dağıtım alanlarında çalışmaları için teknik eleman veya danışman olarak ziraat mühendisi çalışırlar.

Yukarıdaki fıkralarda geçen ilaç ve preparatların üretimi, ithali, pazarlanması ve bunların bitkilere uygulanmaları amacıyla ruhsatlandırma ve denetim işleri ziraat mühendisleri tarafından yürütülür.

HUKUK NEDENLER : Anayasa, YUK, 7472 Sayılı Kanun, Tarım Kanunu, Ziraat Mühendislerinin Görev ve Yetkilerine İlişkin Tüzük, Yönetmelikler, İlgili tüm mevzuat.

SONUÇ : Yukarıdaki gerekçelerle; Kanuna aykırı olan Yönetmeliğin tümü hakkında Yürütmenin Durdurulmasına ve sonrasında iptaline;

Bu talep kabul edilmediği takdirde; “Tanımlar ve kısaltmalar” başlıklı 4. maddenin, “b) Bakanlık kayıt sistemi”, “k) Kurul: Bu Yönetmeliğin 6 ncı maddesine göre kurulan Tarımsal Üretimin Planlanması Kurulunu”, “o) Tarım Havzaları”, “r) Teknik komite: Bu Yönetmeliğin 7 nci maddesine göre ilde kurulan üretim planlaması teknik komitesini” fıkralarının; “Görevli birimler” başlıklı 5. Maddenin; “Kurulun oluşumu, görevleri, çalışma usul ve esasları” başlıklı 6. maddenin; “Teknik komite oluşumu, görevleri, çalışma usul ve esasları” başlıklı 7. maddenin; “ İlçe tahkim komisyonlarının görevleri” başlıklı 9. maddenin; “Bitkisel üretim izinlerinin verilmesi” başlıklı 13. maddenin; “Hayvansal üretim izinlerinin verilmesi” başlıklı 15. maddenin; “Su ürünleri üretim izinlerinin verilmesi” başlıklı 17. maddenin; “Diğer hükümler” başlıklı 20. maddenin; “Yürürlük” başlıklı 21. Maddenin Yürütmenin Durdurulmasına ve sonrasında iptaline;

Yargılama giderleri ve vekalet ücretinin davalı tarafa yükletilmesine; karar verilmesini saygıyla arz ve talep ederim. 13/11/2023

Av. Zühal S RKEC O LU DÖNMEZ
Davacı ODA Vekili